

1563 Den nordiske sjuårskrigen

Da Norge ble et lydrike under Danmark førte det til at våre unge stadig måtte ut i tjeneste for danskene nedover i Europa. Trønderne var ikke like begeistret for danskene, og saboterte stadige danske påbud. Trønderne kjente seg mer i samhørighet med svenskene rundt Jämtland og Härjedalen.

Olav Engelbrektsson tap, og derved flytting av tyngdepunktet, førte til at Trøndelag ikke lengre ble det sentrum som trønderne var vant til. Før hadde skatten tilflytt trønderne selv, nå ble den sendt sørover til Danmark. Før hadde trønderne hatt sine egne blant presteskaper og øvrigheten. Nå ble færre og færre nordmenn utdannet, og dansker kom nordover og overtok. Dette likte trønderne dårlig. Trønderne ble derfor mer svenskvennlige. Dette utnyttet Erik XIV av Sverige. Kong Fredrik II erklærte derfor Sverige krig. For Stjørdalen skulle det bety en kontinuerlig utplyndring (selvtekt), som et resultat av stadige hærvinger til og fra Sverige.

Claudius Collart

Høsten 1563 gikk en svensk hær inn i Jämtland. Jämtene ga seg og lovet troskap til svenskekongen. Men kort tid etter tok en norsk hær seg fra Trøndelag over til Jämtland og tok tilbake landsdelen. Jämtene ga seg under norsk styre igjen, og lovet å forsvare landet sitt selv. Nordmennene trakk seg tilbake over grensa. Det åpnet for nye svenske anfall og i februar 1564 rykket franskmannen Claudius Collart på vegne av svenskene inn i Norge ved Sul med ca. 4 000 mann. Han kom over grensa den 22. februar, og kom helt uventet på den danske lensherren Evert Bild, som ikke hadde tenkt seg at en hær kunne komme over fjellet midtvinters.

Evert Bild flyktet til Steinvikholm, hvor han den 3. mars måtte overgi seg til svenskene. Noen dager etterpå møtte utsendinger fra Trondheim opp og avla troskap til svenskene. Det var andre gangen på kort tid at byfolket sviktet, men det skulle ikke bli den siste. Den 11. mars inntar Collar byen, og blir møtt med jubel og store gaver. Bare den gamle biskopen, Hans Gås og sønnen hans, som var rektor ved katedralskolen, nektet å samarbeide med svenskene, og ble fengslet og ført til Steinvikholm. Claudius Collar holdt seg i Trondheim og på Steinvikholm. En av borgerne i byen måtte overlate kona si, den «deilige Lisbeth Hansdatter» - som han levde i sus og dus med på borgen.

Svenskene var ikke befriere likevel

Men det var ikke lenge borgerne så på svenskene som befriere. De plyndret og stjal overalt. De stjal blant annet Hellig Olavs skrin da halvparten av hæren ble sendt hjem til Sverige.

Dette skapte sterk harme. Flere folkereisninger ble gjort, og da svenskene i mindre flokker var ute på plyndringstokter, ble de drept av nordmennene. Stjørdal og Skatval led mye i den tiden. Mens Collar regjerte i Trøndelag, ble det mobilisert på Vestlandet, og den 2.mai 1564 kom 4 000 mann og 36 båter fra Bergen. Collar måtte flykte, og bøndene gikk til åpen kamp, og ca. 1000 svensker ble drept på noen dager, de fleste ute på Skatval. Nordmennene tok tilbake Steinvikholm, etter at Collar var lovet «kristelig behandling». - Hvor var nå byfolket?

Nye plyndringstokter inn i Norge

Men det var ikke lenge før svenskene på nytt var på krigsstien. Denne gangen med 6 000 mann, under kommando av knektshøvedsmannen Mats Tørne, hvis ordre var: «*slå ihjel for Fote, skjende og plyndre overalt hvor man drager frem*». I begynnelsen av desember kom de fram over Verdalsfjellene til Steinvikholm. Selv om overmakta var stor klarte lensherre Herulf Skava å holde skansen, og svenskene måtte gjøre vendereise. De delte seg i ulike tropper, som herjet gjennom Selbu, Stjørdal og over Verdal på sin tilbaketur. Samtlige kirker ble brent.

Bortsett fra et lite svensk plyndringstokt i mars 1565, var det nå fredelig frem til nyåret 1569. Men tross oppholdet av svenske raid, klaget lensherren over danske knekter i tjeneste. Han hadde mer bry med de enn med fienden, hevdet han.

Claus Fleming

I 1569 gikk en norsk hær igjennom Stjørdal og over til Jämtland. Jämtlendingene hadde fått nok av svenskestyret, og det var en lett oppgave for nordmennene å gå inn å drepe fauten og beslaglegge skatten som var tiltenkt svenskekongen. Dette skulle i midlertidig straffe seg, da en svensk styrke under ledelse av den meget hårdhendte Claus Fleming kom over på et rent plyndringstokt, trolig det verste av alle tokt til da. Svenskene kom ned gjennom Forrabygda, hvor det den kvelden var bryllup. De hengte brudgommen, og drap lengere nede ved Skuggen alle folkene på gården.

Sju år med lidelser

Det var sju år med terror, drap og branner. Hvordan det måtte fortone seg for folket i Stjørdal og bygdene omkring kan de fleste vel tenke seg. Fire ganger kom svenske plyndringstropper. Tre ganger hadde norske avdelinger marsjert gjennom Trøndelag, og levde av det de kunne presse ut av lokalbefolkningen. Utenlandske leiesoldater i norsk tjeneste oppførte seg ikke bedre enn svenskene. Flere av lidelsene fant sted midtvinters hvor det var verre å komme seg unna både for folk og fe. Den nedgangen som reformasjonen hadde ført med seg for Trøndelag, ble forsterket av stadig sult og pest. Den veksten som så vidt hadde begynt etter *Svartedauen*, hadde fått en ny stagnasjon. Den grusomme måten som krigen ble ført på, førte også til at respekten for menneskeliv ble mindre. Det i seg selv var trolig det verste resultatet av hendelsene på 1500-tallet.